Alkollü Sürücüde Rücu Şartı

MAHKEME	KARAR TARİHİ	SONUÇ
Yargıtay 11. Hukuk Dairesi	23.06.2025	Uyuşmazlığın Giderilmesi

ESAS NO	KARAR NO	İLGİLİ HÜKÜMLER
2025/2402	2025/4431	KTK 48, KTK 95, TTK 1409, TTK 1485

ÖZET

Bölge adliye mahkemeleri arasındaki uyuşmazlığın giderilmesi üzerine verilen kararda, 01.06.2015 tarihli ZMMS Genel Şartları B.4.c bendine dayalı rücu davalarında kazanın münhasıran alkolün etkisiyle gerçekleşmesinin arandığı; 1 promil üzerinde ispat yükünün sigortalıya geçtiği belirtilmiştir.

Bu kararın özeti ve değerlendirmesi
savun.av.tr/alkollu-surucude-rucu-munhasirlik-sarti-2025-4431/ →

Karar metni

Yargıtay Karar Arama sisteminde yayımlandığı hâliyle, değiştirilmeden aktarılmıştır. Taraf adları kaynakta anonimdir.

11. Hukuk Dairesi 2025/2402 E. , 2025/4431 K.

"İçtihat Metni"

Esas No : 2025/2402

Karar No : 2025/4431

I. BAŞVURU

... Sigorta A.Ş. vekili Avukat ... ... Bölge Adliyesi Başkanlar Kuruluna verdiği 13.02.2025 havale tarihli dilekçesi ile 12.08.2003 tarihli Zorunlu Mali Mesuliyet Sigortası (ZMMS) Genel Şartları'nın zarar görenlerin haklarının saklı tutulması ve sigortacının sigortalıya rücu hakkını düzenleyen B.4.d bendinde, "tazminatı gerektiren olay, işletenin veya eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerin uyuşturucu veya keyıf verici maddeler almış olarak aracı sevk ve idare etmeleri esnasında meydana gelmiş veya olay, yukarıda sayılan kişilerin alkollü içki almış olmaları nedeni ile aracı güvenli sürme yeteneklerini kaybetmiş bulunmalarından ileri geliyorsa" sigortacının sigorta ettirene rücu edebileceğinin düzenlendiğini, 01.06.2015 tarihinde yürürlüğe giren ve halen yürürlükte olan ZMSS Genel Şartları'nın B.4.c bendinde ise "Aracın, uyuşturucu madde veya ilgili mevzuatta belirlenen seviyenin üzerinde alkollü içki almış kişilerce veya aynı mevzuatta alkollü içki alamayacağı belirtilen kişilerce alkollü içki alınmak suretiyle kullanılması sırasında meydana gelen

zararlar" için sigortalıya rücu edilebileceğinin düzenlendiğini, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun (2918 sayılı KTK) 48/1 hükmünün 11.06.2013 tarihindeki değişiklikten önce, "uyuşturucu veya keyif verici maddeleri almış olanlar ile alkollü içki almış olması nedeniyle güvenli sürme yeteneklerini kaybetmiş kişilerin karayolunda araç sürmeleri yasaktır" şeklinde iken 11.06.2013 tarihindeki değişiklik ile "uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri almış olan sürücüler ile alkollü olan sürücülerin karayolunda araç sürmeleri yasaktır" şeklinde düzenlendiğini, gerek ZMMS Genel Şartlarında gerekse 2918 sayılı KTK'nın 48/1 hükmünde yapılan değişiklikle "güvenli sürüş yeteneği"ne bağlı kalınmaksızın Karayolları Trafik Yönetmeliği kapsamında belirtilen yasal sınırlar üzerinde kullanılmasının baz alındığını, buna göre 01.06.2015 tarihinde yürürlüğe giren ZMMS Genel Şartları hükmü ve 2918 sayılı KTK'nın 48/1 hükmü çerçevesinde sigortacının, sigortalıya rücu hakkında kazanın salt/münhasıran alkolün etkisi ile meydana gelmesinin aranmayacağını, Bölge Adliye Mahkemeleri arasında "ZMMS Genel Şartları B.4.c bendine dayalı rücuen tazminat istemlerinde aracın ilgili mevzuatta belirlenen seviyenin üzerinde alkollü içki almış kişilerce kullanılması sırasında meydana gelmesinin yeterli olduğu, kazanın ayrıca münhasıran alkolün etkisi altında gerçekleşmesinin zorunlu olup olmadığı hususunda verilen kesin kararlar arasında uyuşmazlık meydana geldiğini, ... Bölge Adliye Mahkemesi 26. Hukuk Dairesinin, ... Bölge Adliye Mahkemesi 11. Hukuk Dairesinin, ... Bölge Adliye Mahkemesi 3. Hukuk Dairesinin kazanın münhasıran alkolün etkisiyle meydana gelmesinin gerekli olmadığı görüşünde iken ... Bölge Adliye Mahkemesi 11. Hukuk Dairesinin kazanın meydana gelmesinde münhasıran alkolün etkili olmasını aradığını, aynı konuya ilişkin olarak Hukuk Daireleri arasındaki hukuki uyuşmazlığın giderilmesi gerektiğini ileri sürerek ... Bölge Adliye Mahkemesi Hukuk Daireleri Başkanlar Kuruluna başvurmuştur.

II. BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİ HUKUK DAİRELERİ BAŞKANLAR KURULU KARARI

... Bölge Adliye Mahkemesi Hukuk Daireleri Başkanlar Kurulunun 19.02.2025 tarihli ve 2025/4 E. sayılı kararı ile Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin uyuşmazlığa konu kararları hakkında 02.10.2024 tarihli 2022/7285 E., 2024/8513 K. sayılı ve 26.09.2024 tarihli 2022/3237 E., 2024/8207 K. sayılı ilamlarında ayrı ayrı, 01.06.2015 tarihinden sonra meydana gelen 22.07.2018 tarihli kazada oluşan tazminat istemli davada kaza anında her ne kadar sigortalı araç sürücüsü alkollü ise de kaza salt alkol nedeniyle meydana gelmediğinden teminat şartlarının kalkmadığı yönünde hüküm kurduğu, ... Bölge Adliye Mahkemesi 11. Hukuk Dairesince de Yargıtayın bu görüşünü benimser nitelikte "kazanın rücu şartlarının oluşması için kazanın münhasıran alkolün etkisinde olması şartı arandığı" şeklinde verilen kararın Başkanlar Kurulunca oybirliği ile benimsenerek, ... Sigorta A.Ş. vekili Avukat ...'nün 11.02.2025 tarihli ... Bölge Adliye Mahkemesi 11. Hukuk Dairesi ve diğer Bölge Adliye Mahkemeleri kararları arasındaki uyuşmazlığın giderilmesi talebinin kabulü ile 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun'un (5235 sayılı Kanun) 35/3 hükmü gereğince Yargıtay'a gönderilmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

III. UYUŞMAZLIĞIN GİDERİLMESİ İSTEMİNE KONU KARARLAR

A. ... Bölge Adliye Mahkemesi 11. Hukuk Dairesinin 2022/1084 E., 2025/67 K. sayılı ilamı ile Yargıtay 17. (Kapatılan) Hukuk Dairesinin ve Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin alkollü sürücüyle ilgili

yeni genel şartlara göre verilmiş bir kararına rastlanmadığı, ancak 01.04.2013 tarihinde yürürlüğe giren Kara Araçları Kasko Sigortası Genel Şartları'nın A.5.5. maddesinde "Aracın, uyuşturucu madde veya Karayolları Trafik Yönetmeliğinde belirlenen seviyenin üzerinde alkollü içki almış kişilerce veya aynı mevzuatta alkollü içki alamayacağı belirtilen kişilerce alkollü içki alınmak suretiyle kullanılması sırasında meydana gelen zararlar" teminat dışı sayılmış olup Kasko Sigortası Genel Şartları'nda da Karayolları Trafik Yönetmeliği'nde belirlenen seviyenin üzerinde alkollü olma koşulu belirtilmiş olsa da Yargıtay 17. Hukuk Dairesinin 28.06.2021 tarihli 2021/15097 E., 2021/3716 K. sayılı ve 10.12.2018 tarihli 2018/4623 E., 2018/11940 K. sayılı kararlarında yine mevzuattaki alkol sınırı değil alkolün kazanın meydana gelmesinde münhasıran etkili olması koşulunun arandığı, buna göre yeni genel şartlarda mevzuatta belirlenen sınırın üzerinde alkol alınması teminat dışı hal olarak belirtilse bile alkolün kazanın oluşumunda münhasıran etkili olması gerektiği sonucuna ulaşıldığı, somut olayda kazanın salt alkolün etkisiyle gerçekleşmediği dolayısıyla teminat dışı halin söz konusu olmadığı ve davacının davalı sigortalıya rücu edemeyeceği sonucuna varılmakla; mahkemece asıl ve birleşen davanın reddine dair verilen kararda bir isabetsizlik bulunmadığı gerekçesiyle asıl ve birleşen davada davacı vekilinin istinaf başvurusunun esastan reddine kesin olmak üzere karar verilmiştir.

B. ... Bölge Adliye Mahkemesi 11. Hukuk Dairesinin 2022/1114 E., 2022/929 K. sayılı ilamı ile 01.06.2015 tarihinden önceki Sigorta Genel Şartlarında kazanın münhasıran alkol etkisi ile meydana gelmiş olması aranırken, 01.06.2015 tarihinde yürürlüğe giren Sigorta Genel Şartlarında kazanın, aracın, uyuşturucu madde veya ilgili mevzuatta belirlenen seviyenin üzerinde alkollü içki almış kişilerce veya aynı mevzuatta alkollü içki alamayacağı belirtilen kişilerce alkollü içki alınmak suretiyle kullanılması sırasında meydana gelmesinin rücu için yeterli sayıldığı, kaza tarihi olan 05.12.2015 itibarıyla davanın 01.06.2015 tarihli Genel Şartlara tabi olduğu, anılan genel şartlar uyarınca kazanın tek başına mevzuat kapsamında yasal sınırların üzerinde alkollü sürücü tarafından meydana gelmiş olması halinde rücu koşullarının gerçekleştiği kabul edilmekte olup, aynı zamanda davacı sigortacı tarafından davalı sigortalı sürücünün olay yerini terk etmesi sebebiyle olay yeri terk rücu sebebine de dayanıldığı, İlk Derece Mahkemesince dosya arasına alınan ... 4. Asliye Ceza Mahkemesinin 22.03.2018 tarihli 2016/472 E., 2018/227 K. sayılı kararı ile davalı sigortalı ....'nın kaza sırasında 1,45 promil alkollü olarak araç kullandığı kabul edilerek taksirle birden fazla kişinin yaralanmasına sebebiyet verme suçu nedeniyle 2 yıl 2 ay 20 gün hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verildiği, bu kararın istinafı üzerine ... Bölge Adliye Mahkemesi 11. Ceza Dairesinin 12.07.2018 tarihli 2018/1912 E., 2018/2101 K. sayılı ilamı ile istinaf başvurusunun esastan reddine karar verildiği ve kararın bu şekilde kesinleştiği anlaşılmakla, davacının davalıdan rücuen talepte bulunabileceğinin görüldüğü, İlk Derece Mahkemesince kesinleşen ceza mahkumiyet kararında olayın gerçekleşmesine ilişkin kabulü de gözetilerek davacının zarar gören üçüncü kişiye yaptığı ödemenin yerinde olup olmadığına dair rapor aldırılarak oluşacak sonuç dairesinde karar verilmesi gerekirken yanılgılı değerlendirme ile davacının olay yeri terk sebebine ilişkin iddiası hiç değerlendirilmeden karar verilmesinin hatalı olduğu gerekçesiyle davacı vekilinin istinaf başvurusunun kabulü ile İlk Derece Mahkemesi kararının kaldırılmasına, dosyanın Mahkemesine gönderilmesine kesin olmak üzere karar verilmiştir.

C.... Bölge Adliye Mahkemesi 26. Hukuk Dairesinin 2019/1182 E., 2021/1705 K. sayılı ilamı ile 01.06.2015 tarihinde yürürlüğe giren ZMMS Genel Şartlarının B.4.c. bendine göre, aracın ilgili mevzuatta belirlenen seviyenin üzerinde alkollü içki almış kişilerce kullanılması sırasında olması yeterli olup, kazanın ayrıca münhasıran alkolün etkisi altında gerçekleşmesinin zorunlu olmadığı, mevzuatta belirtilen alkol oranının ise Karayolları Trafik Yönetmeliği'nin "Uyuşturucu ve Keyif Verici Maddeler ile İçkilerin Etkisinde Araç Sürme Yasağı" başlıklı 97/1. hükmünün b-2 bendine göre 0.50 promil alkol olarak belirlendiği, dosya kapsamında bulunan 22.07.2015 tarihli poliçe örneğine göre sigorta sözleşmesinin tarafı davalı olup, sigortalı aracı kullanan sürücünün 2.53 promil alkollü olduğu sırada yaptığı kaza nedeni ile üçüncü kişiye verdiği zararı ödeyen davacı sigorta şirketinin davalıya rücu hakkının doğduğu gerekçesiyle davalı vekilinin istinaf başvurusunun esastan reddine kesin olmak üzere karar verilmiştir.

D.... Bölge Adliye Mahkemesi 3. Hukuk Dairesinin 2018/1401 E., 2019/25 K. sayılı ilamı ile 01.06.2015 tarihinden önce yürürlükte bulunan genel şartların B.4.d bendinde rücu hakkı düzenlenirken olayın alkollü içki almış olmaları nedeni ile aracı güvenli sürme yeteneklerini kaybetmiş bulunmalarından ileri gelmesi halinde yani kazanın salt alkollü araç kullanmadan meydana gelmiş olması halinde rücu hakkının olduğu düzenlenmiş iken, yürürlüğe giren yeni genel şartlarda yasal sınırın (0,50 promilin) üstünde alkol alınarak araç kullanılması halinde rücu hakkının bulunduğunuun düzenlendiği, her ne kadar Mahkemece kazanın sırf alkol sebebi ile meydana gelip gelmediği konusunda araştırma yapılıp, bu sebeple kaza meydana gelmediğinden davanın reddine karar verilmiş ise de poliçe, kaza tarihi ve genel şartların B.4.c bendi dikkate alınarak sürücünün 1,69 promil alkollü olması sebebi ile rücu şartlarının gerçekleştiği anlaşıldığından varılan sonucun hatalı olduğu,... mahkemece aktüerya bilirkişisinden, davacının ödeme yaptığı tarihteki verilere göre, davalının müterafik kusur iddiası ve sürücünün kusur oranı dikkate alınarak tazminat hesaplaması yaptırılması ve denetime elverişli rapor alınarak sonucuna göre tazminata karar verilmesi gerektiği halde, eksik inceleme ile davanın esasıyla ilgili deliller toplanmadan karar verildiği gerekçesiyle davacı vekilinin istinaf başvurusunun kabulüyle kararın kaldırılarak dosyanın mahalline gönderilmesine kesin olmak üzere karar verilmiştir.

IV. GEREKÇE

A. Uyuşmazlık, Karayolları Trafik Kanunu ve Karayolları Trafik Yönetmeliği ile ZMMS Genel Şartlarında yapılan değişikliklerle "alkollü içki almış olmaları nedeniyle güvenli sürme yeteneklerini kaybetmiş" olma şartının ilgili hükümlerden çıkartılmış olması karşısında, ZMMS sigortacısı tarafından kendi akidi olan sigortalı aleyhine açılan rücuan tazminat davalarında, kazanın münhasıran alkolün etkisinde meydana gelmiş olma şartının aranıp aranmayacağı noktasında toplanmaktadır.

B. İlgili Hukuk 1. 2918 sayılı KTK'nın 48/1 hükmü, 95. maddesi

2. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun (TTK) 1409, 1485 vd. hükümleri
3. Karayolları Trafik Yönetmeliğinin (KTY) 97. maddesi

4. 12.08.2003 tarihli ZMMS Genel Şartları'nın B.4.d bendi

5. 01.06.2015 tarihinde yürürlüğe giren ZMSS Genel Şartları'nın B.4.c bendi

C. Değerlendirme

Uyuşmazlığın çözümü için öncelikle konu ile ilgili kavram ve mevzuatın belirtilip değerlendirilmesi gerekmektedir.

1. 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu ve Karayolları Trafik Yönetmeliği, sürücülerin uyması gereken kuralları düzenlemiştir. Bu bağlamda, alkollü araç kullanmaya ilişkin hükümlere de yer verilmiştir.

2918 sayılı KTK'nın 48/1. maddesi, 11.06.2013 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren 6487 sayılı Bazı Kanunlar ile 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 19. maddesi ile değiştirilmesinden önceki halinde, "....alkollü içki almış olması nedeniyle güvenli sürme yeteneklerini kaybetmiş kişilerin karayolunda araç sürmeleri yasaktır..." hükmünü düzenlemişti. Ancak, 11.06.2013 tarihinde yapılan değişiklikle Kanunun 48. maddesinin birinci fıkrasında, "...Uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri almış olan sürücüler ile alkollü olan sürücülerin karayolunda araç sürmeleri yasaktır..." hükmü getirilmiştir. Bu maddenin altıncı fıkrasında, "...Yapılan tespit sonucunda, 1.00 promilin üzerinde alkollü olduğu tespit edilen sürücüler hakkında ayrıca Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 179. maddesinin üçüncü fıkrasının uygulanacağı; maddenin yedinci fıkrası ile de, hususi otomobil sürücüleri bakımından 0.50 promilin, diğer araç sürücüleri bakımından 0.20 promilin üzerinde alkollü olan sürücülerin trafik kazasına sebebiyet vermesi hâlinde, ayrıca TCK'nın ilgili hükümlerinin uygulanacağı düzenlenmiştir.

2.KTY'nin 18.07.1997 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan değişiklikten önceki halinde, “Uyuşturucu ve Keyif Verici Maddeler ile İçkilerin Etkisinde Araç Sürme Yasağı” başlıklı 97. maddesinde, alkollü içki almış olması nedeniyle güvenli sürme yeteneğini kaybetmiş kişilerin karayolunda araç sürmelerinin yasak olduğu açıklandıktan sonra, konu ile ilgili olan “b-2” bendinde “Alkollü içki almış olarak kandaki alkol miktarına göre araç sürme yasağı” kenar başlığı altında; Alkollü içki almış olarak araç kullandığı tespit edilen diğer araç sürücülerinden kandaki alkol miktarı 0.50 promilin üstünde olanların araç kullanamayacakları düzenlenmişti. Ancak yürürlükte olan Yönetmeliğin değişik 97. maddesinin birinci fıkrasında ise, "...Uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri almış olan sürücüler ile kanlarındaki alkol miktarı 0.50 promilin üzerinde olan hususi otomobil sürücülerinin ve kanlarındaki alkol miktarı 0.20 promilin üstünde olan diğer araç sürücülerinin karayolunda araç sürmeleri yasaktır...." hükmüne yer verilmiştir.

3.Yine mülga 12.08.2003 tarihli ZMMS Genel Şartları'nın "Zarar Görenlerin Haklarının Saklı Tutulması ve Sigortacının İşletene Rücu Hakkı" başlıklı B.4. maddesinin (d) bendinde, "...Tazminatı gerektiren olay, işletenin veya eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerin uyuşturucu veya keyıf verici maddeler almış olarak aracı sevk ve idare etmeleri esnasında meydana gelmiş veya olay, yukarıda sayılan kişilerin alkollü içki almış olmaları nedeni ile aracı güvenli sürme yeteneklerini kaybetmiş bulunmalarından ileri geliyorsa" sigortacının, sigorta ettirene rücu edebileceği düzenlenmesine yer verilmişken, 01.06.2015 tarihinde yürürlüğe giren ve halen yürürlükte olan ZMSS Genel Şartları'nın değişik B.4.c bendinde "Aracın, uyuşturucu madde veya

ilgili mevzuatta belirlenen seviyenin üzerinde alkollü içki almış kişilerce veya aynı mevzuatta alkollü içki alamayacağı belirtilen kişilerce alkollü içki alınmak suretiyle kullanılması sırasında meydana gelen zararlar" için sigortalıya rücu edilebileceğinin düzenlendiği görülmektedir. Söz konusu mevzuat hükümlerinin halen yürürlükte bulunan değişik hallerinde, eski hükümlerde yer verilen "güvenli sürüş yeteneğini kaybetme" ibaresine yer verilmediği görülmektedir.

4. 2918 sayılı KTK'nın 95. maddesi uyarınca, sigorta sözleşmesinden veya sigorta sözleşmesine ilişkin kanun hükümlerinden doğan ve tazminat yükümlülüğünün kaldırılması veya miktarının azaltılması sonucunu doğuran haller zarar görene karşı ileri sürülemez, ödemede bulunan sigortacı, sigorta sözleşmesine ve bu sözleşmeye ilişkin kanun hükümlerine göre tazminatın kaldırılmasını veya azaltılmasını sağlayabileceği oranda sigorta ettirene başvurabilir.

5. TTK'nın sigorta hukukunun genel hükümleri kısmında "sigortanın kapsamı" kenar başlıklı 1409. maddesinde sigortacının, sözleşmede öngörülen rizikonun gerçekleşmesinden doğan zarardan veya bedelden sorumlu olduğu, sözleşmede öngörülen rizikolardan herhangi birinin veya bazılarının sigorta teminatı dışında kaldığını ispat yükünün sigortacıya ait olduğu düzenlenmiştir. Aynı hüküm 6102 sayılı TTK'nın 1485. maddesi gereğince sorumluluk sigortaları bakımından da uygulama alanı bulacaktır.

6. Alkol veya uyuşturucu madde etkisinde olan kişilerin davranışlarında değişme olmakta, fizyolojik ve metabolik reaksiyonlarda bozukluk meydana gelmekte, sinir sistemi üzerindeki etkisiyle psikolojik anormallikler ortaya çıkmaktadır. Yine sarhoş olan kişinin duygu, düşünce, idrak (algılama) yetenekleri değişmekte, koordinasyon ve motor fonksiyonlarında bozukluklar görülmektedir. Alkol veya uyuşturucu madde bağımlılığının insanın ruh ve beden sağlığı üzerinde yaptığı tahribat tıp biliminin araştırma konusuna girmekle birlikte, alkol veya uyuşturucu madde etkisiyle emniyetli bir şekilde araç sevk ve idare edemeyecek hâlde olmasına rağmen kişinin araç kullanması 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK)'nun 179. maddesinin üçüncü fıkrasına uyan somut tehlike suçunu oluşturmaktadır. Somut tehlikenin varlığı için, kişinin salt alkollü veya uyuşturucu maddenin etkisinde olması yeterli değildir. Salt alkollü olmak sadece soyut tehlike oluşturan 2918 sayılı KTK'nın 48. maddesine uyan kabahati oluşturacaktır (Parlar, Ali/ Hatipoğlu, Muzaffer: 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu Yorumu, ..., 2007, s. 1360 vd., Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 24.03.2022 tarihli, 2019/(17)4-816 E., 2022/375 K. sayılı ilamı).

7. 2918 sayılı KTK'nın anılan hükümleri, sorumluluk hukukuyla ilgili düzenlemeler değil, cezai ve idari yaptırıma ilişkin düzenlemeler getirmektedir. Diğer bir ifade ile anılan Kanun hükümleri tehlike suçunu ve kabahat oluşturan eylemleri düzenlemektedir. 2918 sayılı KTK'nın hem eski hem de yürürlükte olan düzenlemelerine göre tehlike suçunun oluşması için kazanın alkolün etkisinde oluşması gerekmektedir. Diğer bir ifade ile kişinin alkollü haliyle kaza arasında nedensellik bağının bulunması gerekmektedir. Kabahat oluşması için salt alkollü olmak yeterli kabul edilmelidir. Zira salt alkollü olmak soyut tehlike oluşturmaktadır. Uyuşmazlığın ait olduğu sorumluluk hukukunda ise durum farklıdır.

8. Kişi hürriyeti ve güvenliğini düzenleyen Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın (Anayasa) 19. maddesinde belirtilen esaslar dışında bir muameleye maruz kalan kişilerin uğradıkları zararların

giderimi sorumluluk/tazminat hukukunun genel prensiplerine göre devletçe giderileceği anılan hükmün son fıkrasında düzenlenmiştir. Bu hükümden hareketle her türlü zararın gideriminin hukuki dayanağının sorumluluk hukukunun genel prensipleri olduğunun kabulü gerekir. Söz konusu prensipler Türk Borçlar Kanunu'nda (TBK) genel olarak düzenlenmiştir. Uyuşmazlık konusu haksız fiil niteliğinde olan trafik kazası olup ilgili prensipler TBK'nın 59 ve devamı maddelerinde düzenlenmiştir. Uyuşmazlığın çözümünde esas alınması gereken prensip ise "illiyet" bağıdır. Bu bağ, hukuki sonuç ile sonucu ortaya çıkaran olguların arasındaki bağı belirten hukuki bir terimdir. Diğer bir ifade ile illiyet, nedeni sonuca bağlayan bağdır (Özcan, Hüseyin: Ansiklopedik Hukuk Sözcüğü, Seçkin, ... 1985, s. 359). Hem ceza hukukunda hem de sorumluluk hukukunda bir kişinin sorumlu tutulabilmesi için illiyet bağının varlığı aranır. Diğer bir ifade ile sorumlu tutulabilme neden-sonuç ilişkisinin kurulmasına bağlıdır. Somut olayda ise illiyet bağı, alkolle trafik kazası arasında kurulmalıdır. Bu bağlamda illiyet bağının varlığından söz edebilmek için, alkollü olmakla trafik kazası arasında ilişki kurulması gerekir. Bu ilişki ancak trafik kazasının alkolün etkisiyle meydana gelmesi ile kurulabilir.

Sorumluluk hukukunun prensiplerinden olan bu ilkenin dayanağı Anayasa ve TBK hükümleridir. O nedenle, normlar hiyararşisinde kanundan sonra gelen ZMMS Genel Şartlarının bu ilkeyi bertaraf eden hükmünün kanun karşısında uygulama yeri bulunmamaktadır. Zira kanuna aykırı ikincil düzenlemelerdeki hükümlerin geçerli bir genel şart olarak kabulü hukuka uygun olamaz (bkz. HGK, T. 09.04.2019, E. 2017/17-1082, K. 431, s. 4, Par. 3)

Aksinin kabulü halinde, yani sürücünün alkollü olmasının tek başına yeterli kabul edilip, sigortalıyı sorumlu tutup sigortacıya rücu hakkı tanımak için trafik kazasının münhasıran alkolün etkisinde meydana gelmiş olma şartının ve dolayısıyla illiyet bağının aranmaması durumunda, trafik kazasına alkol dışında yol, hava durumu, olayın oluşu vb. gibi başka unsurların sebep olması halinde tüm bu olgular yaptırımsız kalır ki, böyle bir uygulama hak ve nesafetle bağdaşmaz. O nedenle, sigortacının rücu edebilmesi için kazanın alkolün etkisinde meydana gelmiş olma şartının kabul edilmesi hem sorumluluk hukukunun genel prensipleri hem de hakkaniyet gereğidir.

9. Belirtmek gerekir ki, yeni düzenlemenin etkisi sadece ispat yükünedir. Bu bağlamda, uyuşmazlık konusu yönünden önemli bir sorun trafik kazasının münhasıran alkolün etkisinde meydana gelip gelmediğinin ispat yükünün kimin üzerinde olduğu hususudur. Bunun tespiti için öncelikle ispat hükmü olan TTK'nın 1409. maddesi hükmünün mutlak olarak uygulanmasının hakkaniyete uygun olup olmadığının ortaya konulması gerekmektedir. Belirtmek gerekir ki; somut olayda ispatı gereken husus trafik kazasına sebep olan olgunun ispatıdır. Söz konusu olgu ise rizikodan farklı görülmelidir. O nedenle ispat yükünün tamamen sigortacı üzerinde bırakılması doğru olamaz. Bu durumda, sürücüdeki alkol miktarının mevzuatta öngörülen miktar da (1 promil) olması halinde ispat yükünün sigortacı üzerinde, anılan miktardan (1 promil) fazla olması halinde ise ispat yükünün sigortalı üzerinde olması hakkaniyete uygun olur. Diğer bir ifade ile sigorta şirketi, kaza yapan araç sürücüsünün 2918 sayılı KTK'nın 48. maddesinde belirtilen oranların üstünde alkollü olduğunu ispat etmesi ispat yükünü yerine getirmiş sayılması için yeterli olup bundan sonra, sigortalı, alkolün kazanın meydana gelmesinde etkisi olmadığını ispat ederek durumu lehine çevirebilir. Bu durumda illiyet bağının bulunmadığına ilişkin ispatsızlık riskini

sigortalı/sigorta ettiren taşıyacaktır. (bkz. SEVEN, Vural: "Alkollü Araç Kullanma ile İlgili Karayolları Trafik Kanunun'da Yapılan Değişikliğin Sigorta Şirketinin İspat Yüküne Etkisi", Prof. Dr. Cevdet Yavuza Armağan, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Araştırma Dergisi, C. 22, S. 3, Legal İstanbul 2016, s. 2527 ve 2528).

10. Dairemizin önüne gelen uyuşmazlık bakımından Yargıtay uygulamasına da bakmak gerekir.

Konunun işbölümü bakımından Dairemizin görevinde olduğu yıllarda (2918 sayılı KTK, Yönetmelik ve ZMMS genel şartlarında yapılan değişiklilerden önce olmakla birlikte) uygulamasının, "...2918 sayılı KTK'nın 48. maddesi ve ZMMS Genel Şartları'nın B.4.d maddesi hükümleri bir arada değerlendirildiğinde sigorta teminatı dışında kalan zararların, aracın alkollü olarak kullanımının güvenli sürüş yeteneğinin kaybına yol açmasına bağlı olarak meydana gelen zararlar olduğu, bu nedenle, sürücünün aldığı alkolün promil oranlarının doğrudan doğruya sonuca etkisi bulunmadığı, bu hususun haksız eylem ile meydana gelen zarar arasında uygun illiyet bağı bulunması gerektiği yönündeki genel ilkenin de bir sonucu olduğu, bu duruma ve Dairemizin yerleşik uygulamasına göre, zararın teminat dışı kalabilmesi için aranan alkol alımı ile meydana gelen olay arasındaki illiyet bağının bu tür maddelerin sinir sistemini etkilemesi nedeniyle nöroloji uzmanı bir hekim ile trafik uzmanından oluşturulacak bilirkişi kurulundan olayın oluş şekli de değerlendirilmek suretiyle kazanın münhasıran alınan alkolün tesiri altında meydana gelip gelmediğine ilişkin olarak alınacak rapor sonucuna göre belirlenmesi gerektiği..." şeklinde olduğu görülmektedir (Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin, 21.05.2009 tarihli, 2008/1677 E., 2009/6163 K. sayılı, 14.02.2007 tarihli, 2008/904 E., 2008/1651 K. sayılı, 06.04.2009 tarihli, 2008/36 E., 2009/4117 K. sayılı ilamları)

Yargıtay Hukuk Dairelerinin işbölümü bakımından konunun Yargıtay 17. Hukuk Dairesi ve sonrasında Yargıtay 4. Hukuk Dairesi tarafından incelendiği dönemde de yine benzer içtihadın uygulanmaya devam ettiği görülmektedir (Yargıtay 17. Hukuk Dairesinin 18.03.2021 tarihli, 2020/9716 E., 2021/2975 K. sayılı, 05.03.2019 tarihli, 2018/6381 E. 2019/2489 K. sayılı ilamları, Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin 19.03.2024 tarihli, 2022/430 E., 2024/2873K. sayılı, 16.01.2024 tarihli, 2023/10586 E., 2024/496 K. sayılı ilamları).

Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun uygulamaları da yine hasarın teminat dışı kalabilmesi için kazanın meydana geliş şekli itibarıyla sürücünün salt (münhasıran) alkolün etkisi altında kaza yapmış olması gerektiği, diğer bir anlatımla sürücünün alkollü olmasının, tek başına hasarın teminat dışı kalmasını gerektirmeyeceği yönündedir. (Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 23.10.2002 tarihli 2002/11-768-840 E., K. sayılı, 07.04.2004 tarihli 2004/11-257-212 E., K. sayılı, 22.09.2022 tarihli, 2021/(17)4-468 E., 2022/1143 K. sayılı, 28.12.2021 tarihli, 2021/(17)4-203 E., 2022/1940 K. sayılı, 10.12.2014 tarihli 2013/(17)-1199 E., 2014/1018 K. sayılı ilamları).

Yukarıda belirtilen mevzuat değişikliğine benzer değişiklik Kara Araçları Kasko Sigortası Genel Şartları'nın A.5.5. maddesinde de yapılmış olup Kasko Sigortası Genel Şartları'nda da Karayolları Trafik Yönetmeliği'nde belirlenen seviyenin üzerinde alkollü olma koşulu belirtilmiş ve Yargıtay 17. Hukuk Dairesinin 28.06.2021 tarihli 2021/15097 E., 2021/3716 K. sayılı ve 10.12.2018 tarihli 2018/4623 E., 2018/11940 K. sayılı kararlarında yine mevzuattaki alkol sınırı değil alkolün kazanın meydana gelmesinde münhasıran etkili olması koşulunu aradığı görülmüştür.

Bu itibarla yukarıda sayılan mevzuat hükümlerinde yapılan değişiklik sonrası "güvenli sürüş yeteneğini kaybetme" kavramına yer verilmemiş ise de sorumluluk hukukunun genel prensipleri nazara alınarak, alkollü durumla zararın doğumuna neden olan trafik kazası arasında uygun uygun illiyet bağı bulunması gerektiği (sonuç ile sonucu ortaya çıkaran olgu arasındaki neden sonuç ilişkisi bulunması gerektiği) yönündeki genel ilkeden hareketle 2918 sayılı KTK'nın 48/1 hükmünün 11.06.2013 tarihindeki değişiklikten sonra ve 01.06.2015 tarihinde yürürlüğe giren ve halen yürürlükte olan ZMSS Genel Şartları'nın B.4.c bendinde yapılan değişiklikten sonra da sigorta şirketleri tarafından sigortalı akidi aleyhine açılan rücuan tazminat davalarında, sorumluluk için illiyet bağının bulunması zorunlu olduğundan, kazanın münhasıran alkolün etkisi altında gerçekleşmesinin aranması gerektiğine yönelik Yargıtay içtihadının aynen korunması gerektiği kanaatine varılmakla, aşağıdaki şekilde karar verilmesi gerekmiştir.

V. SONUÇ

Yukarıda açıklanan nedenlerle, 01.06.2015 tarihli değişiklikten sonra ZMMS Genel Şartlarının B.4.c bendine dayalı olarak sigorta şirketleri tarafından sigortalı akidi aleyhine açılan rücuan tazminat davalarında, kazanın münhasıran alkolün etkisi altında gerçekleşmesi gerektiğine, ... Bölge Adliye Mahkemesi 26. Hukuk Dairesi, ... Bölge Adliye Mahkemesi 11.Hukuk Dairesi, ... Bölge Adliye Mahkemesi 3. Hukuk Dairesi ile ... Bölge Adliye Mahkemesi 11. Hukuk Dairesi arasında çıkan hukuki uyuşmazlığın bu şekilde giderilmesine, 23.06.2025 tarihinde 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun'un 35/4 hükmü gereğince oy çokluğuyla kesin olarak karar verildi.

MUHALEFET ŞERHİ

Uyuşmazlık, 2918 sayılı KTK, KTY ile ZMMS Genel Şartlarında yapılan değişikliklerle; alkol ve uyuşturucu madde alanlar için "güvenli sürüş yeteneklerini kaybetmiş" olma şartının çıkarılmış olması karşısında ZMMS sigortacısı tarafından kendi akidi olan sigortalı aleyhine açılan rücuan tazminat davalarında, kazanın münhasıran alkolün etkisinde meydana gelmiş olma şartının aranıp aranmayacağı hususunda toplanmaktadır.

KTK'nun 48/1 maddesindeki önceki düzenleme "...alkollü içki almış olması nedeniyle güvenli sürme yeteneklerini kaybetmiş kişilerin karayolunda araç sürmeleri yasaktır..." hükmünü içermekteyken 11.06.2013 tarihinde "...uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri almış olan sürücüler ile alkollü olan sürücülerin karayolunda araç kullanmaları yasaktır..." şeklinde değişikliğe uğramıştır. Ayrıca 1.00 promilin üzerinde alkollü olduğu tespit edilen sürücülerin TCK'nın 179. maddesi kapsamında cezalandırılacağı, keza hususi araç kullananların 0.50, diğer araç sürücülerinin ise 0.20 promilin üzerinde alkolle kazaya sebebiyet vermeleri halinde ayrıca TCK hükümleri çerçevesinde cezalandırılacakları hükme bağlanmıştır. Buna paralel aynı içeriğin KTY'ye de işlendiği görülmektedir.

Keza benzer anlayış ZMMS Genel Şartlarına da dercedilmiş; 01.06.2015 tarihinde yapılan değişiklikle "aracın, uyuşturucu madde veya ilgili mevzuatta belirtilen kişilerce veya aynı mevzuatta alkollü içki alamayacağı belirtilen kişilerce alkollü içki alınmak suretiyle kullanılması sırasında meydana gelen zararlar" için sigortalıya rücu edilebileceği düzenlenmiştir.

Trafiğe çıkmak, şahsi riskin yanı sıra birçok insanın, can ve mal emniyetiyle doğrudan ilgilidir. Hele hele alkollü veya uyuşturucu madde etkisiyle araç kullanımının seyir ve trafik güvenliği açısından önemli bir risk faktörü olduğu tartışmasızdır. Sürüş yeteneğinin ortaya konulmasında, tecrübe büyük önem taşır. Ancak ani gelişen, beklenmedik bir hadiseden kazasız belasız kurtulmanın başlıca amili doğru zamanda gösterilecek isabetli reflekslerle mümkün olacaktır. Her yıl yüzlerce insanın trafikten hayatını kaybettiği, azımsanmayacak sayıda kişinin sakat kaldığı trafik kazalarının meydana gelmesinin en büyük nedenlerden birinin de alkollü araç kullanmak olduğu herkesin bilgisi dahilindedir.

Trafikte aracı sürücü kullanır. Sürücüyü sevk ve idare eden başlıca organ ise beyindir. Alkol ve uyuşturucu madde kullanımının akli melekelerde teşevvüş/algılama yeteneğinde bozukluğa yol açtığı herkesçe bilinen bir gerçektir. Beynin sürekli teyakkuz halinde olmasını gerektiren seyir esnasında fonksiyonlarını kısmen ya da tamamen tatil edecek potansiyel taşıyan madde kullanımının sadece sürücünün kendisini değil bir çok insan için potansiyel tehlike içermektedir. Bunun içindir ki yetkili kurum ve kuruluşlar yukarıda sıralanan mevzuatta birtakım güncellemeler yaparak; kazanın “münhasıran alkolün etkisinden kaynaklanmış” olması şeklindeki Yargıtay uygulama ve anlayışına son vermeyi amaçlamışlardır.

Hemen belirtmek gerekir ki kazanın, münhasıran alkolün etkisiyle meydana gelmiş olması şeklindeki Yargıtay anlayışı sigortacı yönünden ispat imkansızlığıyla eşdeğer anlam taşıyordu. Zira cüzi de olsa yol şartları ya da karşı taraf sürücü kusuru bulunuyorsa, münhasırlık şartının gerçekleşmediği ve dolayısıyla sigortacının akidine rücu edemeyeceği yolundaki uygulama mevcuttu. Bu durumda bir kazanın münhasıran alkolün etkisiyle işlenmesi hali ancak ve ancak araç yakıt deposuna benzin ya da mazot yerine alkol konulması halinde mümkün olabilirdi ki, latife babından zikretmeden geçmemek lazım.
Tüm bu aşamalardan sonra kanun koyucu ve ilgili mevzuat düzenleyici kuruluşlar kazanın münhasıran alkolün etkisiyle işlenmiş olmasına dayanak gösterilen “güvenli sürüş yeteneğini kaybetme” şartını çıkarmışlardır. Gerek alkollü araç kullanımı ve buna bağlı kaza sayısının artması, gerekse alkolün güvenli sürüş yeteneğini bertaraf etmeye dair etkisinin kişiden kişiye değişiklik göstermesi ve içen çevrelerce yaygın savunma mekanizması olarak devreye sürülen “içmesini bilene zararı olmaz” istisnasından teselli bulma anlayışına son vermek için haklı ve yerinde bir müdahale ile gerekli mevzuat güncellemesi yapılmıştır.

Ardı sıra bu düzenlemelere paralel olarak ZMMS Genel Şartlarındaki rücu şartı değişikliğinin, sürücüleri alkollü araç kullanmaktan caydırmaya yönelik olması yönüyle de eleştirilecek bir tarafı bulunmamaktadır. Kaldı ki, taraflarca imzalanan poliçe genel şartlarıyla birlikte geçerli bir sözleşme haline gelir. Buna göre, primi ödenmemiş ve hatta yasaklanarak cezai müeyyideye de bağlanmış bir suç halinin, yargı mercilerince içtihat yoluyla teminat kapsamına sokulmaya devam edilmesi usul, kanun ve hayatın bilimsel gerçeklerine aykırı düşeceğinden, aksi yönde tezahür eden sayın çoğunluk kararına iştirak etmiyorum.